

Pidlisna O. A.

PhD, NTUU «KPI»

Mulyar O. V.

student of Chemical Faculty NTUU «KPI»

ECONOMIC EFFICIENCY FOR REGENERATION OF ORGANIC SOLVENTS

We have an analysis of the feasibility of implementing the regeneration of organic solvents on the enterprises of Ukraine as an independent business process. Carried out a comparative analysis of the cost of regenerating large and small volumes. Priced regeneration as a business process to specialized companies.

Keywords: organic solvents, technical and economic indicators, economic efficiency.

Тульчинська С.О.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Білан М.О.

студент НТУУ «КПІ»

ФАКТОРИ ТА ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ЖИТТЯ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Розглянуто визначення категорії «рівень життя» у різні періоди формування економічної думки, взаємозв'язок з іншими економічними категоріями. Окремо було розглянуто дослідження цієї категорії на території України. Виокремлення безпосереднього зв'язку між поняттям «рівень життя» та стандартами життя населення. На основі даних Державної служби статистики проведено аналіз окремих показників рівня життя в Україні за останні 5 років, визначено основні тенденції та відповідність до стандартів, які мають забезпечувати повноцінне та стабільне життя населення. Проте ці показники все ще не відповідають соціально-необхідному рівню, реаліям життя.

Ключові слова: рівень життя населення, споживчий кошик, стандарти життя.

Вступ. Визначення рівня життя суттєво впливає на характер дослідження і залежить від того, що в економічній літературі визначається під «життєвими стандартами». Світова економічна наука набула значного досвіду у вивченні цієї проблеми. Термінологічна база вітчизняних та зарубіжних досліджень поряд із поняттям «рівень життя» включає такі

категорії, як «матеріальне становище», «матеріальний добробут», «спосіб життя», «стиль життя», «якість життя», «добробут» тощо.

Теоретичні положення щодо рівня та якості життя населення висвітлено у працях таких вчених: Д. Богиня, В. Геєць, В. Онікієнко, В. Пономаренко, Е. Лібанова, В. Майєр, В. Жеребін та ін. Окремі елементи механізму реалізації державної політики щодо їх підвищення наведено в дослідженнях І. Дудки, А. Колота, В. Мандибури, О. Мельниченка, М. Папієва, М. Тататервської та ін. Недостатньо досліджуваними були зв'язки «рівня життя» з іншими економічними категоріями та оцінка ситуації в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження рівня життя населення в Україні на сучасному етапі її розвитку, виявлення причин низького рівня життя та проблем, пов'язаних із його підвищенням.

Результати дослідження. Рівень життя – складне та багатопланове поняття, яке об'єднує широкий спектр соціально-економічних відносин, пов'язаних зі станом та умовами життєдіяльності людини у суспільстві. Рівень життя населення впродовж тривалого часу залишається однією з основних соціально-економічних категорій, що характеризує не лише матеріальний добробут окремої людини, а й визначає узагальнений результат діяльності економіки країни за певний період.

Рівень життя є динамічною категорією і залежить від конкретних умов розвитку певного суспільства. Окремі його аспекти досліджувалися на кожному етапі розвитку економічної думки [14, с. 24].

I етап – ранній, до першої половини XIX століття, майже збігається з періодом становлення класичної політекономії. У цей час відбувалося зародження термінології. Його представниками є У. Петті, Ф. Кене, А. Сміт, Д. Рікардо та ін. Етап збігся з формуванням капіталістичних відносин на Заході. Представники цього етапу намагалися встановити залежність між рівнем отримуваної заробітної плати і задоволенням потреб працівника; пояснити причини відмінностей у рівні отримуваного доходу та чинники, що впливають на зростання заробітної плати найманого працівника. Рівень життя розглядався як на мікро-, так і на макрорівні (як добробут нації).

II етап – друга половина XIX ст. – 20-ті рр. XX ст. Акценти перемістилися з політико-економічного на економіко-статистичний напрям аналітичної оцінки рівня життя, відбувся перехід від макро- до мікрорівня. Розробляються економічні теорії добробуту. Зміна акцентів досліджень характерна для кінця XIX століття, що пояснюється змінами практичних потреб суспільства та цілей розвитку економіки, які спричинили перенесення уваги з теоретичних на прикладні дослідження. До визначних дослідників другого етапу можна віднести Е. Енгеля, В. Парето, А. Маршала, А. Пігу та інших.

III етап – 20-ті рр. XX ст. – наш час. Основну увагу науковці приділяють питанням пом'якшення антагонізмів та гармонізації інтересів різних суспільних верств населення, практичній реалізації механізмів

обмеження невинуватеного рівня диференціації доходів та подолання бідності. У світовій науці відбулося перенесення акцентів досліджень з економічних на соціальні. Центральним елементом економічної системи визнається людина, економіка працює для задоволення її потреб та інтересів. Реалії життя найбільш розвинутих країн світу показали, що економічне зростання та досягнення високого рівня споживання не позбавляють автоматично від бідності, голоду, наркоманії, техногенних катастроф, соціальних потрясінь, не гарантують безпечного існування людини у суспільстві. Тому західні науковці зробили основний акцент не на кількісних параметрах (зростання заробітної плати, виробництва товарів тощо), а на запровадженні елементів організованого споживання на основі збагачення духовними, культурними та соціальними благами [1, с. 52].

Основними індикаторами стану економічної системи, що визначають умови формування рівня життя в країні, є: величина валового внутрішнього продукту на душу населення, тис. грн.; індекс споживчих цін, %; питома вага оплати праці найманих працівників у ВВП, %; питома вага кінцевих споживчих витрат домогосподарств у ВВП, %; обсяг роздрібного товарообігу (у розрахунку на одну особу), тис. грн.; співвідношення продовольчих і непродовольчих товарів у роздрібному товарообігу, %; рівень економічної активності населення, %; розмір фонду оплати праці в розрахунку на одного працівника, тис. грн.; коефіцієнт демоекономічного навантаження, %; співвідношення розмірів мінімальної пенсії та мінімальної заробітної плати працівників, зайнятих в економіці, %; кількість малих підприємств (на 10 тисяч наявного населення); зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб, млн грн; рівень безробіття (за методологією МОП), %; облікова ставка НБУ, % [2, с. 148].

Життєвий рівень населення залежить, з одного боку, від способу виробництва, який характеризується відносинами власності, рівнем розвитку матеріальної бази суспільства, сфери послуг та суспільною продуктивністю праці, а з іншого – від способу життя, що визначається загальними проявами життєдіяльності людини, а саме величиною потреб у різних життєвих благах та можливістю їх задоволення, виходячи з пропозиції товарів та послуг на ринку та реальних доходів населення. Таким чином на рівень життя населення впливає ряд економічних, соціальних, політичних, культурних, інноваційних, екологічних та інших факторів. Найбільш суттєвими чинниками, які можуть кардинально впливати на зміну рівня життя населення, є політичні чинники. Вони включають характер суспільного(державного) устрою, стійкість інституту права дотримання прав людини, співвідношення різних гілок влади, наявність опозиції, різних партій і т. д. Саме політична влада, яка сприяє підйому економіки і розвитку підприємництва, створює необхідні стартові умови для підвищення рівня життя в країні.

Як показує досвід, кількісне оцінювання по кожному з цих чинників і по них в цілому практично неможливе. Ці умови життя знаходяться в

прямій залежності від готівки в країні загальних ресурсів для споживання і накопичення, якнайповніше вимірюваних ВВП [2, с.157].

Для візуалізації дослідження автором здійснено аналіз середнього місячної пенсії пенсіонерам, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду(табл.1).

Таблиця 1

Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів(2009 – 2013)

Роки	Середній розмір призначеної місячної пенсії пенсіонерам, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду, грн.				Кількість пенсіонерів, тис.
	Всього	у тому числі:			
		за віком	за інвалідністю	у разі втрати годувальника	
2009	934,3	942,7	780,7	696,6	13749,8
2010	1032,6	1039,6	884,6	807,9	13721,1
2011	1151,9	1156,0	1033,8	940,0	13738,0
2012	1253,3	1252,4	1164,3	1053,8	13820,5
2013	1470,7	1464,3	1359,2	1252,8	13639,7

Джерело: [8]

Порівняно із 2009 роком у 2010 середній розмір пенсії підвищився на 98,3 грн.(10,52%) і становив 1032,6 грн., у тому числі: розмір пенсії за віком збільшився на 96,9 грн.(10,28%) – 1039,6 грн.; за інвалідністю збільшився на 103,9 грн.(13,31%) і становив 884,6 грн.; у разі втрати годувальника збільшення відбулось на 111,3 грн.(15,98%) – 807,9 грн. Кількість пенсіонерів, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду зменшилась на 28,7 тис. осіб(-0,21%).

У 2011 році середній розмір пенсії збільшився на 119,3 грн.(11,55%) та становив 1151,9 грн., у тому числі: розмір пенсії за віком збільшився на 116,4 грн.(11,2%) порівняно із 2010 роком і становив 1156,0 грн.; за інвалідністю – на 149,2 грн.(16,87%) та становив 1033,8 грн.; пенсійне забезпечення у разі втраті годувальника збільшилось на 132,1 грн.(16,35%) і становило 940,0 грн.. Кількість пенсіонерів зросла на 16,9 тис. осіб(0,12%) та становила 13738,0 тис. осіб.

У 2012 році середній розмір встановленої пенсії підвищився на 101,4 грн.(8,8%) та становив 1253,3 грн., у тому числі: середній розмір пенсії за віком збільшився на 96,4 грн.(8,3%) і становив 1252,4 грн.; за інвалідністю розмір пенсії становив 1164,3 грн., підвищившись на 130,5 грн.(12,62%); середній розмір місячної пенсії у разі втрати годувальника збільшився на 113,8 грн.(12,11%), становлячи 1053,8 грн. Кількість пенсіонерів, які знаходяться на обліку Пенсійного фонду збільшилась на 82,5 тис. осіб(0,6%).

У 2013 році розмір місячного пенсійного забезпечення підвищився на 217,4 грн.(17,35%) та становив 1470,7 грн., у тому числі: розмір пенсії за віком збільшився на 211,9 грн.(16,92%), становлячи 1464,3 грн.; місячна пенсія за інвалідністю збільшилась на 194,9 грн.(16,74%) та становила 1359,2 грн.; розмір пенсійного забезпечення у разі втрати годувальника збільшився на 199 грн.(18,88%) та становив 1252,8 грн. Порівняно із 2012

роком кількість пенсіонерів зменшилась на 180,8 тис. осіб(-1,31%), становлячи 13639,7 тис. осіб.

Загалом зміни показників пенсійного забезпечення за період з 2009 року по 2013 змінились наступним чином: середній місячний розмір пенсії збільшився з 934,3 грн на 536,4 грн.(57,41%), у тому числі: розмір місячної пенсії за віком збільшився на 521,6 грн.(55,33%); розмір пенсії за інвалідністю збільшився на 578,5 грн.(74,4%); місячна пенсія у разі втрати годувальника підвищилась на 556,2 грн.(79,84%). Кількість пенсіонерів зменшилась на 110,1 тис. осіб(-0,8%).

Як бачимо, грошові показники мають тенденцію до зростання, що зумовлено державною стратегією щодо збільшення матеріального забезпечення та покращення життя населення. Так за розглянутий проміжок основні показники підвищились більш ніж на 55%. Проте ці показники все ще не відповідають соціально-необхідному рівню, реаліям життя. Загалом найбільшого збільшення грошові показники зазнали у 2013 році, найменшого – у 2012 році. Кількість осіб, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду за розглянутий період зменшилась на 180,8 тис. осіб. Це пояснюється змінною категорією осіб, що перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду, природним рухом населення, зміною кількості осіб пенсійного віку, з урахуванням зміни пенсійного віку.

Висновки. Рівень життя населення – це одна з найважливіших соціальних категорій, що формується під впливом взаємодії всіх суб'єктів економічних відносин. Категорія «рівень життя» акумулює широкий спектр соціально-економічних відносин, котрі виявляються через багаторівневу систему індикаторів стану та умов життєдіяльності особи, домогосподарства, соціальних груп, населення країни та її регіонів.

Необхідною постає розробка системи соціальних стандартів, яка б дійсно забезпечувала гідний рівень життя населення та відповідала європейським стандартам, при цьому її запровадження має передбачати поступові етапи досягнення цих стандартів протягом кількох років окремо для кожної категорії населення. З огляду на це в основу розрахунку соціальної допомоги необхідно закласти не прожитковий мінімум, як це визначається в діючих соціальних законах, а соціальні стандарти. Також необхідно встановити реальний прожитковий мінімум, удосконалити методикку його визначення, яка має узгоджуватися із соціально-економічними умовами, що змінюються в країні, а також з необхідністю переходу до міжнародних стандартів в умовах зростаючої глобалізації.

Список використаних джерел

1. Аналітично-статистичні матеріали до розширеної колегії Мінпраці (спецвипуск). – Київ, 2004. – 98 с.
2. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: У 6 т. – К.: НДФІ, 2004. – Т. 2. – 376 с.
3. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2008 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) / Стат. бюлетень. – К.: Держкомстат України, 2009. – 408 с.

4. Гошовська В. Соціальна домінанта національної безпеки: актуальні проблеми: Монографія. – К.: Видавничий Дім «Корпорація», 2004. – 196 с.
5. Политика доходов и заработной платы: Учебник / Под ред. П.В.Савченко, Ю.П.Кокина. – М.: Экономистъ, 2004. – 525 с.
6. Соціальна безпека: теорія та українська практика: Монографія / І. Ф. Гнибіденко, А. М. Колот, О. Ф. Новікова та ін.; За ред. І. Ф. Гнибіденка, А. М. Колота, В. В. Рогового. – К.: КНЕУ, 2006. – 292 с.
7. Статистичні дані Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html – Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів.
8. Статистичний щорічник України за 2008 рік / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: Держкомстат України, 2009. – 567 с.
9. Статистичний щорічник України за 2009 рік / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: Держкомстат України, 2010. – 566 с.
10. Статистичний щорічник України за 2010 рік / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: Держкомстат України, 2011. – 560 с.
11. Статистичний щорічник України за 2011 рік / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: Держкомстат України, 2012. – 558 с.
12. Статистичний щорічник України за 2012 рік / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: Держкомстат України, 2013. – 552 с.
13. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін. ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. – К. : НАДУ, 2009. – Ч. 1. – 456 с.
14. Шишкін В. С. Вплив економічної ситуації в Україні на рівень життя населення // Вісник Хмельницького національного університету: Серія: економічні науки. – 2006. – № 5. – Т. 1. – 321 с.

Тульчинская С.А.
к.э.н., доц. НТУУ «КПИ»
Билан Н.О.
студент НТУУ «КПИ»

ФАКТОРЫ И ПОКАЗАТЕЛИ УРОВНЯ ЖИЗНИ КАК ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КАТЕГОРИИ

Рассмотрены определения категории «уровень жизни» в разные периоды формирования экономической мысли, взаимосвязь с другими экономическими категориями. Отдельно были рассмотрены исследования этой категории на территории Украины. Выделение непосредственной связи между понятием «уровень жизни» и стандартами жизни населения. На основе данных Государственной службы статистики проведен анализ отдельных показателей уровня жизни в Украине за последние 5 лет, определены основные тенденции и соответствие стандартам, которые должны обеспечивать полноценную и стабильную жизнь населения. Однако эти показатели все еще не соответствуют социально-необходимому уровню, реалиям жизни.

Ключевые слова: уровень жизни населения, потребительская корзина, стандарты жизни.

Tulchinska S.A., Bilan N.O.

FACTORS AND INDICATORS OF STANDARD OF LIVING AS AN ECONOMIC CATEGORY

The definition of the category «standard of living» in different periods of the formation of economics, the relationship with other economic categories are considered. Researches devoted to the study of this category on the territory of Ukraine are analyzed separately. A connection between the concept «standard of living» and standards of people's lives is shown. Standards of people's lives in Ukraine over the past five years are analyzed on the basis of the data of the State Statistics Service, the main trends and their correspondence to the standards which should provide a complete and stable life of the population are defined. However, these figures still do not correspond to the required social level and realities of life.

Keywords: standard of living, the consumer basket, the standard of living.

Шеховцова І.А.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Костя С.Б.

студент, ФММ НТУУ «КПІ»

СТАН НАФТОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

У статті проведено аналіз та обґрунтування напрямів підвищення ефективності та покращення результативності господарської діяльності підприємств нафтогазової промисловості в Україні, визначено чинники, що впливають на їх діяльність.

У висновках зазначено, що за останні роки обсяги переробки нафти на НПЗ України скорочуються. Запропоновано декілька заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємств нафтового сектору.

Ключові слова: нафта, нафтопродукти, паливно-енергетичний комплекс, «Нафтогаз України», нафтовий кошик, ОПЕК.

Вступ. Нафтогазова промисловість є складовою частиною паливно-енергетичного комплексу України. Нафта є не тільки цінним паливом, але й сировиною для різних галузей промисловості.

Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК) – це складна міжгалузева система видобутку й виробництва палива та енергії, їх транспортування, розподілу та використання.

Постановка завдання. Важливу роль в економіці країни відіграє нафтова промисловість. Вона забезпечує більшість галузей народного господарства необхідною сировиною, продуктами нафтопереробки. Сучасний рівень розвитку науки і техніки дозволяє одержувати з нафти